

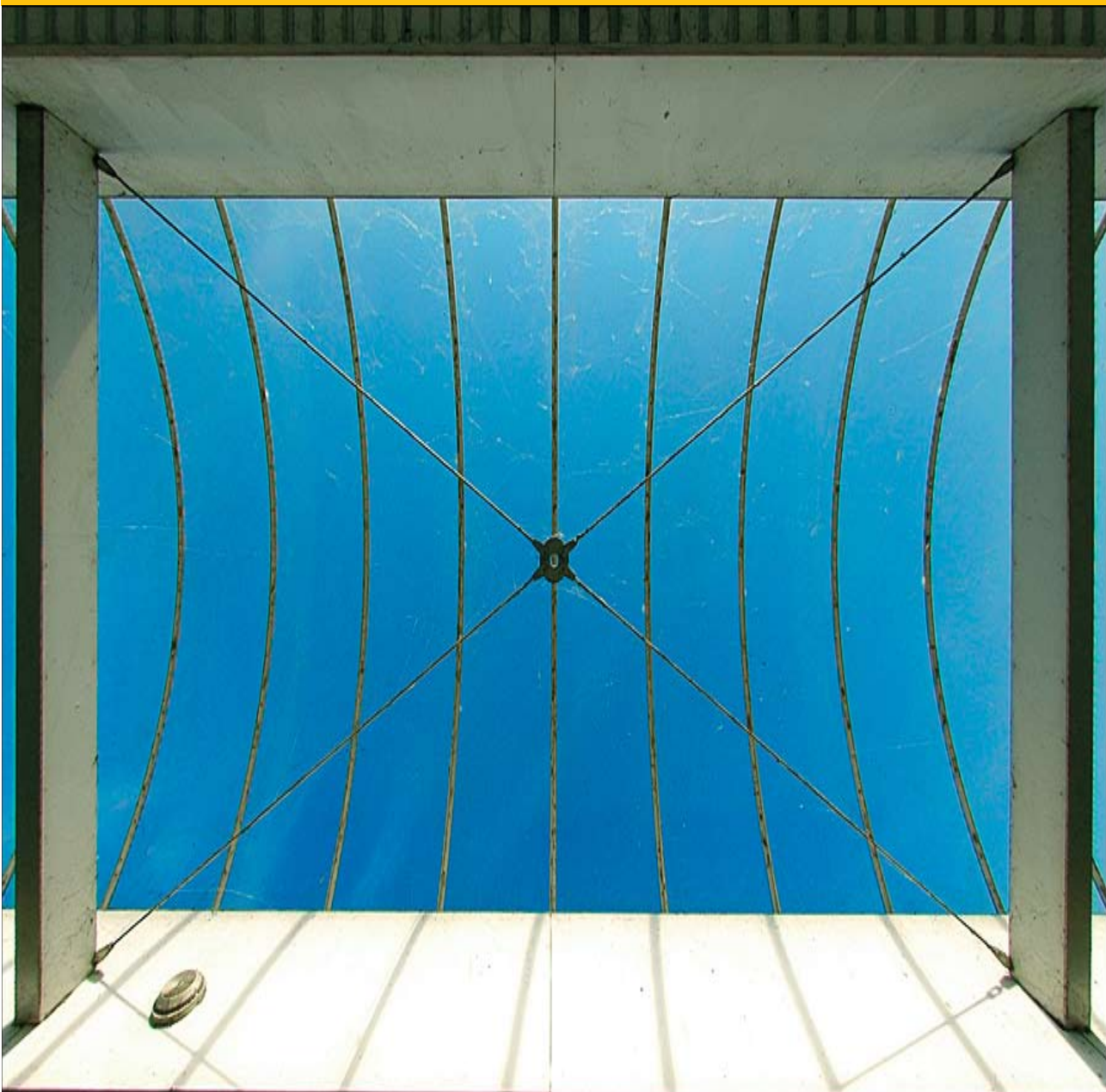
Centar za demokratiju
i ljudska prava

Center for Democracy
and Human Rights

Bulevar Džordža Vašingtona 51, 3/48
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: ++381 81 205 280, fax: ++381 81 234 368
e-mail: cedem@cg.yu, www.cedem.cg.yu

broj 17 • maj - jun 2006. godine

NEWSLETTER

U izdanju CEDEM-a:

Indeks demokratije

Nakon petnaest godina društvene transformacije u Crnoj Gori, kao i u ostalim zemljama koje su prošle kroz ovaj proces, postavlja se čitav niz važnih društvenih i političkih pitanja koja se direktno ili indirektno odnose na procjenu efekata ostvarenih reformi. Kada je o samoj prirodi društvenih promjena riječ, najprije je nužno konstatovati jednu važnu činjenicu: 'promjene su ireverzibilne'. Činjenica je da u crnogorskom, a i u ostalim tranzicionim društvima, postoje društvene grupe i njihovi politički nosioci koji zahtijevaju povratak na staro. Međutim, čak i među pobornicima ove ideje vlada uvjerenje da nije moguće vratiti točak unazad te da su procesom reformi demontirani ključni društveni i politički mehanizmi koji bi eventualno mogli da pokrenu povratne procese. To ne znači da je proces transformacije završen, a pogotovo ne da je u svim društvenim segmentima bio uspješan. Takođe, prilikom određivanja dometa i dubine promjena koje su se desile u društvenoj strukturi treba biti oprezan. Uzmemo li fenomenološke slojeve kao kriterijum procjene veoma lako možemo doći do pogrešnih ocjena, ili drugim riječima, površnim posmatranjem promjena, bez analiziranja svih slojeva, možemo precijeniti njihovu dubinu. U tom smislu, politikolozi, sociolozi, ekonomisti i drugi društveni analitičari s pravom ukazuju da je post-socijalističko društvo konvergentno

po svojoj prirodi i da je u mnogim elementima opterećeno bremenom prošlosti koje permanentno djeluje kao barijera u procesu reformi.

Danas je pitanje da li se uopšte može više govoriti o procesu tranzicije post-socijalističkih društava. Postoje mišljenja, a i argumenti koji sasvim dobro stoje, da je proces društvene tranzicije završen. Ovo ne znači da je moderno demokratsko društvo zasnovano na privatnoj svojini i tržišnoj ekonomiji ostvareno u onom obliku koji postoji u zemljama zapadnog društvenog kruga, već znači da su se bazični društveni odnosi u novonastalim društvima formirali, da su bazične društvene grupe zauzele svoje mjesto u društvenoj strukturi, i konačno, da post-socijalistička društva ne odlikuje veći stepen dinamike nego što je to slučaj sa društvima koja nijesu prošla kroz proces tranzicije. Međutim, i pod pretpostavkom da je ova teza tačna, ostaje zadatak daljeg reformisanja društva a pri tom, prije svega, mislimo na ostvarivanje demokratije u društvu na svim nivoima.

Posmatrajući tranziciju komparativno bez većih problema možemo zaključiti da su se različite post-socijalističke države kretale različitim putevima, te da je krajnji ishod različit. Praksa je pokazala da ne postoji panaceja ili magična riječ, koja bi

na jedan jedinstven način, koristeći unificirane mehanizme i metode, pretvorila autoritarno real-socijalističko društvo u demokratski model. Sva post-socijalistička društva imaju svoje specifičnosti koje se prvenstveno ogledaju u njihovoj pred-socijalističkoj historiji, razlikama u kulturi, te razlikama u potencijalima i kapacitetima. Sve ove razlike uslovile su da se kao ishod procesa tranzicije pred nama našao jedan nov društveni model koji se doista udaljio od autoritarnog društva komunističkog tipa, ali koji je i po svojoj prirodi i po svojoj strukturi svakako drugačiji od društava koja imaju tradiciju tržišne ekonomije i parlamentarne demokratije. Obzirom na značajne razlike koje su u prošlosti postojale između ovih društava, primjena istih mjera u različitim uslovima dala je različite rezultate. Posljedica je da sada između post-socijalističkih društava postoje razlike koje se ne mogu prenebregnuti.

Ovo ne bi trebalo da predstavlja problem. Nerijetko se sve zemlje zapadnog kulturnog kruga koje su služile kao model za tranziciona društva posmatraju sa stanovišta identiteta, tj. latentno se uzima da su sva ta društva po svojoj biti u društvenom smislu identična, što svakako nije slučaj. Nije potrebno biti posebno opremljen naučnom aparaturom da bi se bez većih problema identifikovao veliki broj razlika između npr. Velike Britanije, Njemačke, Grčke i SAD. Svako od ovih društava posjeduje čitav niz, ne samo kulturnih, nego i društveno-strukturalnih i političkih specifičnosti. Čini se da je ova činjenica po sebi sasvim dovoljna za prihvatanje činjenice da će svako od post-socijalističkih društava u krajnjem tranzicionom ishodu biti na svoj način posebno i

jedinstveno.

No, ukoliko postoji riječ koja spaja sva različita tranziciona društva to je svakako riječ 'demokratija'. Niko, naime, ne spori da je cilj tranzicije kretanje od autoritarnog ka demokratskom modelu društva. Pri tom, zarobljeni vlastitom političkom tradicijom, u političkim pa i intelektualnim krugovima često se zaboravlja da demokratsko društvo podrazumijeva mnogo više od puke političke transformacije i ostvarivanja principa političkog pluralizma. Demokratija je društveni i politički sistem istovremeno, princip koji prožima čitavo društvo, temelj na kome se izgrađuju svi društveni odnosi i institucije. Demokratija je veoma ranjiva po svojoj prirodi, obzirom da odsustvo podrške u nekom od sastavnih djelova društvenog totaliteta bitno ograničava mogućnost realizacije demokratskih principa u ostalim područjima društvenog života. Prema tome, demokratija je sistem, cjelina čije postojanje i efikasnost zavisi od skladnog funkcionisanja i komplementarnosti djelova od kojih se sastoji.

Ako je demokratija cilj koji post-socijalistička društva kane da ostvare, onda se čini da je nužno pratiti tok i dubinu samih društvenih i političkih promjena, ili drugim riječima, progres u ostvarivanju demokratskog društva se mora na neki način mjeriti. Ukoliko ova mjerenja realizujemo periodično upotrebom jedinstvene metodologije, moguće je uticati na tok društvenih promjena, a time je moguće i mobilisati akcione potencijale društva i vršiti nužne korekcije. Ovo je ideja na kojoj počiva naš rad. U njemu ćemo prezentirati rezultate jednogodišnjeg napora koji se ogleda u uspostavljanju parametara i

mjeranju razvoja demokratije u crnogorskom društvu. Dakle, sa ovim ciljem formiran je Indeks demokratije, jedinstveni socio-politički i statistički amalgam koji na unificiran način, jezikom brojki, govori o stepenu ostvarene demokratije u crnogorskom društvu.

Ideja mjerenja demokratije svakako nije nova i u tom smislu naš pokušaj svakako nije originalan. U SAD postoji 5 osnovnih parametara na osnovu kojih se formira indeks sa osnovnim ciljem da se uspostavi rejting svih država u SAD. Ovaj indeks, međutim, odnosi se samo na aspekt političke participacije, dakle, uzima se jedan kriterijum koji ima pet aspekata. U zemljama u okruženju, takođe postoje slični pokušaji. Hrvatska je formirala 'Indeks otvorenog društva' koji po svojoj suštini zapravo jeste neka vrsta indeksa demokratije. Hrvatsko iskustvo nam je koristilo u konstrukciji našeg indeksa, mada postoje značajne razlike. Izrael je, takođe, jedna od zemalja u kojoj postoje pokušaji da se indeksom mjeri demokratskost u društvu i ova iskustva smo uzeli u obzir formirajući naš model. Konačno, kao što je poznato, Freedom House ima čitav niz različitih indeksa koji se koriste za mjerenje 'stanja' u pojedinim društvenim oblastima, i mi smo se u izboru finalnih indikatora poslužili i ovim procedurama i iskustvima. Međutim, sve u svemu naš model ima čitav niz specifičnosti, i vjerujemo prednosti, u odnosu na ostale o kojima smo govorili (a i u odnosu na one o kojima nijesmo govorili a postoje). Da li su naše procjene i naše zadovoljstvo u ovom pogledu realne, pokazaće vrijeme. U svakom slučaju, u teorijsko-metodološkom i empirijskom smislu napravljen je grandio-

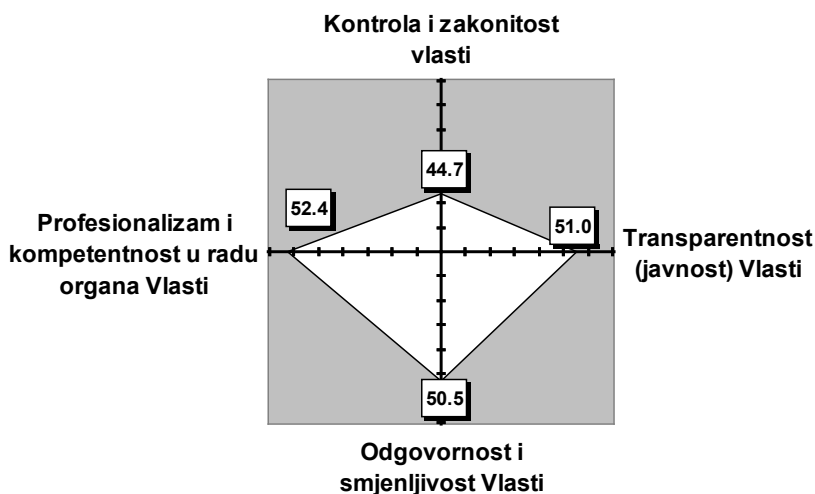
zan pokušaj da se na jedan sumaran način izmjeri stanje demokratije u crnogorskom društvu.

U kreiranju Indeksa demokratije stali smo na pola puta. Ideja je, naime bila da se na dva 'odvojena fronta' izmjeri stanje demokratije. Jedan front jeste percepcija, tj. stavovi javnog mnjenja, a drugi je uspostavljanje objektivnih indikatora koji se mogu statističkom procedurom sumirati. Ono što je ključno i što spaja obje dimenzije mjerenja jeste konceptualni okvir koji služi kao metodološka platforma. Dakle, i u jednom i u drugom slučaju ključni problem je bio uspostavljanje jedinstvenih kriterijuma koji služe kao osnova za mjerenja o kojima je riječ. U ovom pogledu je učinjen veliki napor i vjerujemo da je cjelina koju smo zaokružili valjana i da ima operacionalni kapacitet. Kada kažemo da je posao urađen do pola, to znači da smo izvršili mjerenja vezana za percepciju građana o 'stanju' demokratije u Crnoj Gori. Rezultate ovog posla prezentiramo ovom prilikom. Sada slijedi da se po identičnom konceptualnom modelu i pripremljenoj operacionnoj platformi u narednom periodu izvrši mjerenje objektivnog stanja, odnosno prikupljanje podataka na osnovu indikatora koji su kvantitativnog tipa a koji se ne tiču percepcije već su indicirana u objektivnim procesima i institucijama.

Projekat *Indeks demokratije* je podržan od strane National Endowment for Democracy (NED) - Washington D.C.

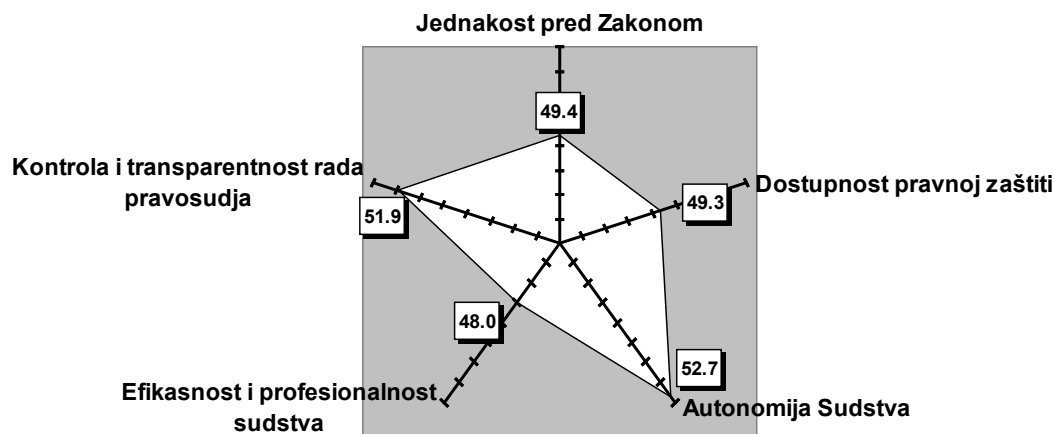
Indeks demokratije 2006 - Osnovni analitički nalazi

Demokratski procesi

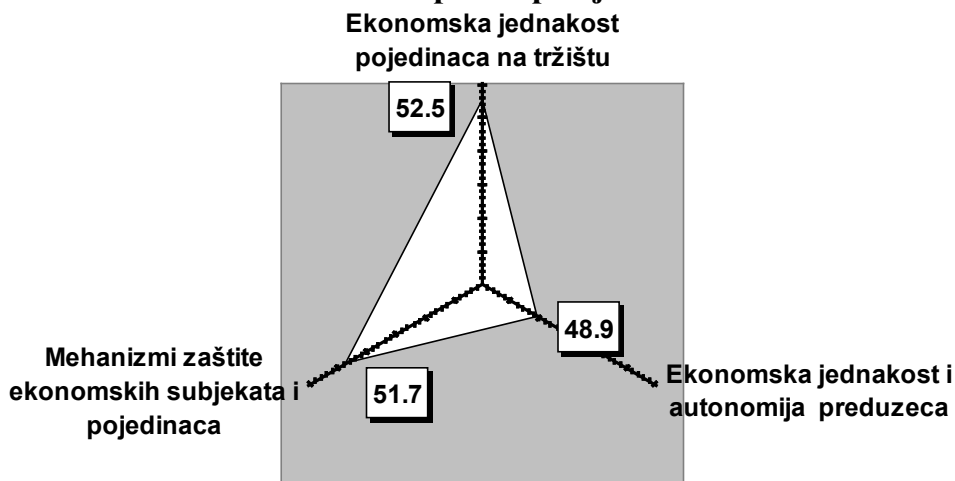
Rezultati upućuju na to da prvi koraci koje treba preduzeti u pogledu poboljšanja u oblasti demokratski procesa treba da se kreću u pravcu obezbjeđivanja većeg stepena kontrole i zakonitosti vlasti. Sa analitičkog stanovišta, najveći problem predstavlja prisustvo kriminala i korupcije u vlasti. U poređenju sa zemljama u okruženju ne može se reći da je Crna Gora specifična, tj. problem korupcije i kriminala je svakako jedan od ključnih problema svih tranzicionih društava.

Vladavina prava i zakona

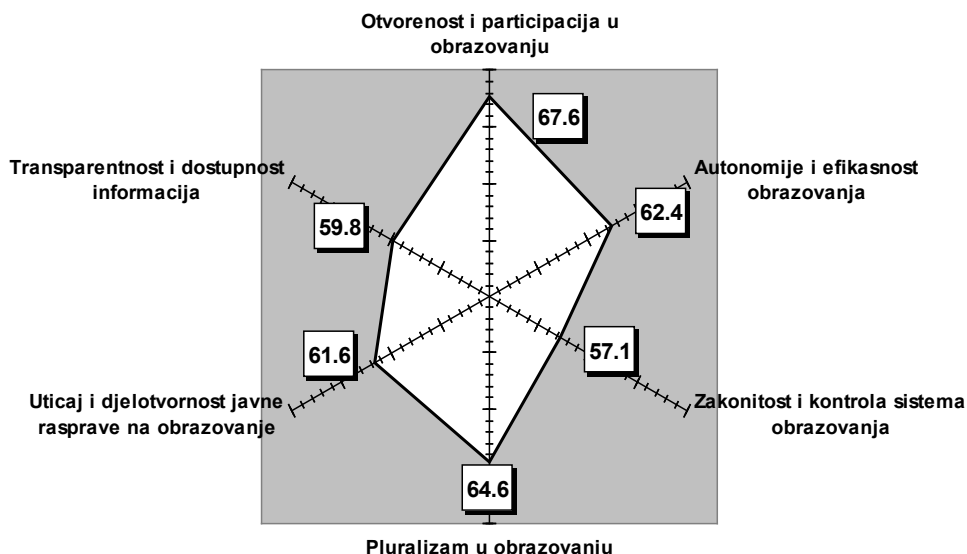
U cilju pospešivanja procesa demokratizacije u ovom području nužno je preduzeti korake koji bi povećali efikasnost sudskog sistema i u ovom pogledu ključno je uspostaviti mehanizme koji bi predstavljali prepreku korupciji u sudstvu kao i uticaju 'nedodirljivih' na sudske procese.

Ekonomске slobode i ekonomska participacija

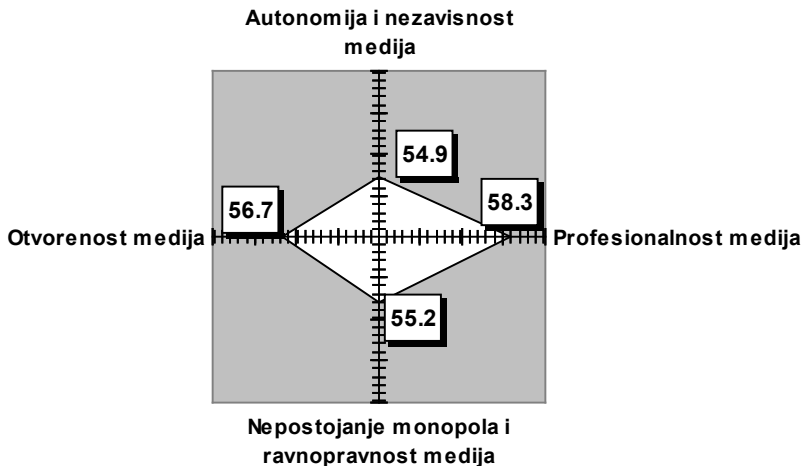
U budućem periodu potrebno je afirmisati principe i izgraditi mehanizme koji će pospješiti ekonomsku jednakost i autonomiju preduzeća. Svakako da je ovo jedan složen zadatak koji ne zavisi samo od institucionalne infrastrukture i eventualnih pravila igre, već se tiče i funkcionisanja samih preduzeća te njihovog imanentnog traganja za mehanizmima koji bi im obezbijedili autonomiju.

Demokratskičnost u području obrazovanja

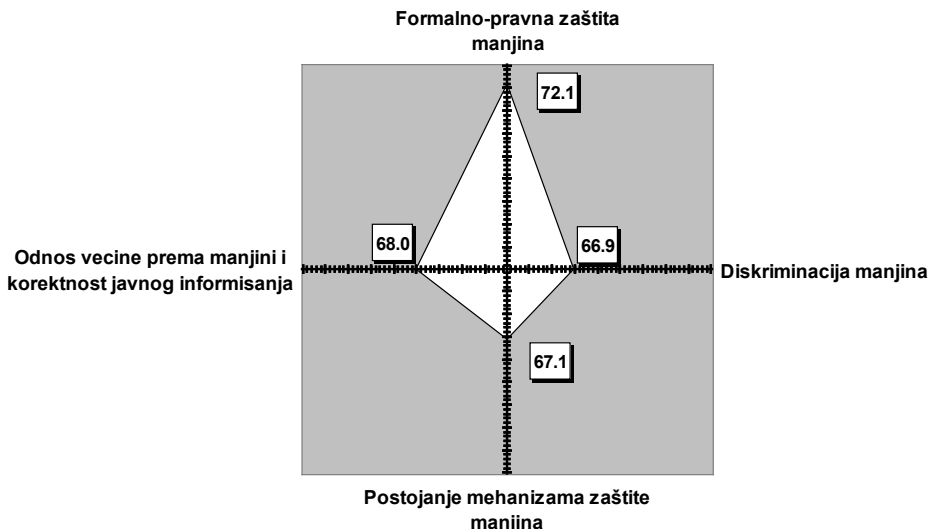
U crnogorskom društvu ne postoje ozbiljniji problemi sa stanovišta demokratizacije obrazovnog procesa, a eventualne intervencije u ovom području treba usmjeriti na poboljšanje zakonitosti i kontrole sistema obrazovanja kao i na podizanje transparentnosti i dostupnosti informacija.

Demokratskičnost medija

Sa stanovišta poboljšanja koje je moguće preduzeti u ovom području, pažnju bi svakako morali da usmjerimo na pitanja autonomije i nezavisnosti medija, i to prije svega na otklanjanje uticaja koji imaju političke partije i strukture na vlasti. Istini za volju, naivno bi bilo vjerovati da u bilo kom demokratskom sistemu strukture na vlasti nijesu u stanju da utiču na medije u svom interesu, te u ovom pogledu ne može se reći da je crnogorsko društvo specifično.

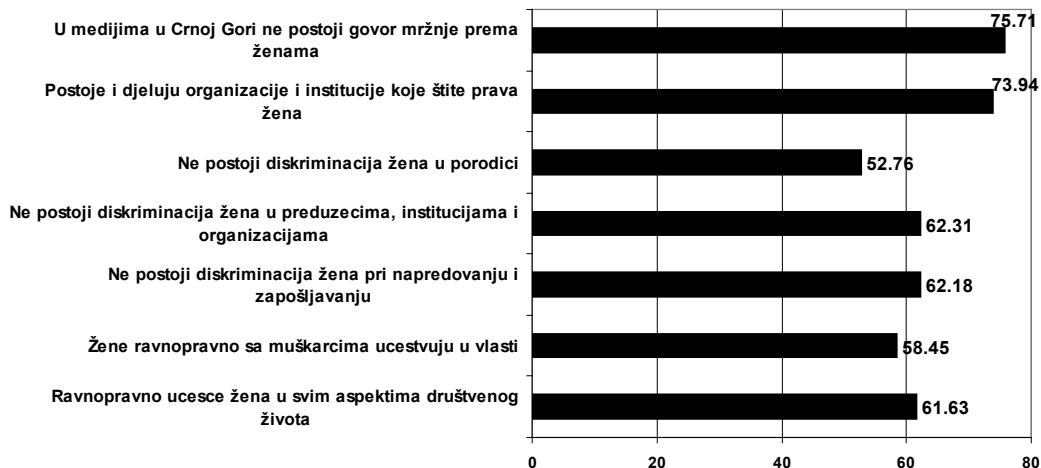
Nacionalne i vjerske manjine

Rezultati našeg mjerenja upućuju na činjenicu da u crnogorskom društvu ne postoje izraženi problemi kada je tretman nacionalnih i vjerskih manjina u pitanju. Sve vrijednosti po dimenzijama u ovom području daleko su iznad onih koje smo zabilježili kod drugih područja i kreću se u rasponu od 67.0 do 72.1. Najbolji rezultat mjerimo kada je riječ o formalno-pravnoj zaštiti manjina, a zatim sa relativno sličnim i svakako visokim vrijednostima slijede ostale dimenzije.

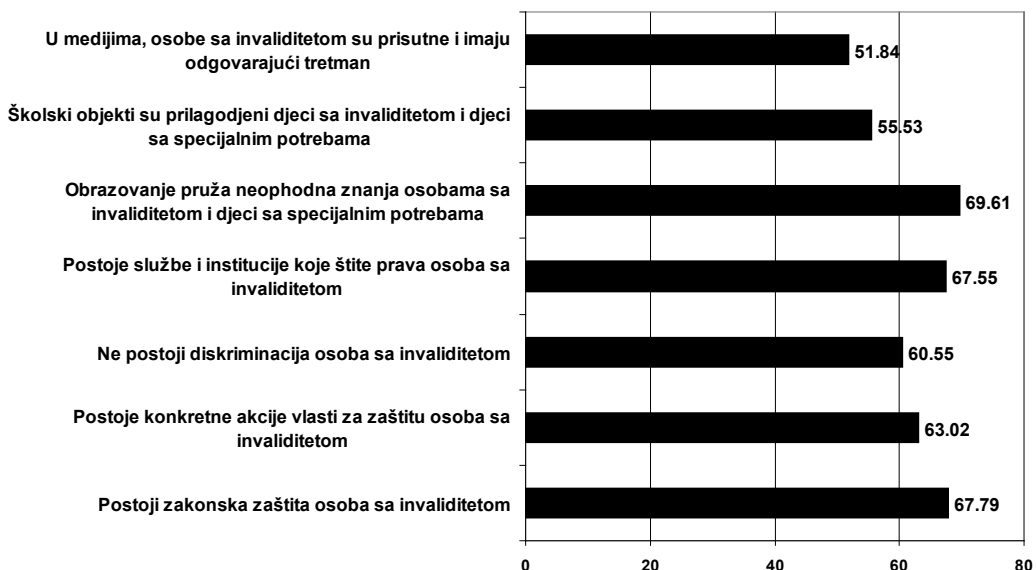

Položaj žena

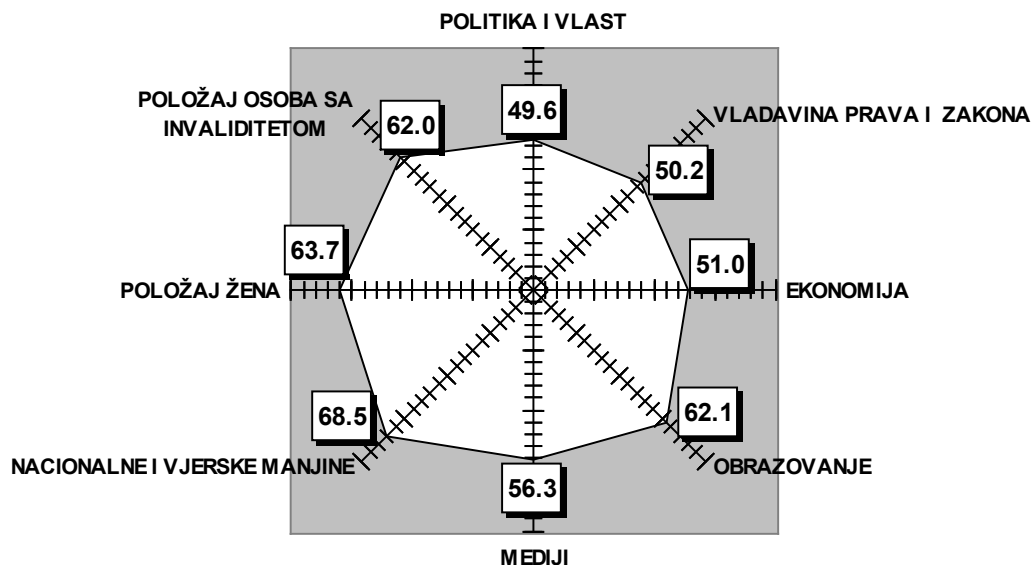
Položaj žena u najvećoj mjeri ugrožen je u porodičnim odnosima, te pitanje statusa žena u porodici treba da predstavlja prioritet sa stanovišta budućih aktivnosti koje imaju za cilj da uspostave sveukupni rodni balans. Drugi prioritet jeste svakako ravnopravnije učešće žena u organima vlasti budući da su trenutne proporcije daleko od ravnopravnosti, a uvođenje kvota u ovom pogledu vjerovatno bi bilo najbolje rešenje.

Položaj osoba sa invaliditetom

Može se reći da je u cilju poboljšanja stanja u ovom području potrebno preduzeti neophodne mjere kako bi se školski objekti prilagodili djeci koja imaju specijalne potrebe kao i da mediji moraju imati aktivniju ulogu u promociji ravnopravnog tretmana osoba sa invaliditetom.

Indeks demokratije – sumarni pregled

Najveći stepen demokratije u Crnoj Gori ostvaren je u području zaštite prava nacionalnih i vjerskih manjina, a zatim kada je riječ o položaju žena, te položaju osoba sa invaliditetom kao i u području obrazovanja. Demokratičnost u medijima zaslužuje prelaznu ocjenu, dok su rezultati ostvarenog stepena demokratije nezadovoljavajući u oblastima ekonomije i vladavine prava i zakona. Konačno, najveći nedostatak demokratičnosti u crnogorskom društvu postoji u domenu politike i vlasti.

Aktivnosti CEDEM-a

Seminar:

”Vrste obaveza države koje proizilaze iz prava na život i zabrane mučenja, garantovanih Evropskom konvencijom o ljudskim pravima”

15 - 17. jun 2006, Igalo

Seminar za crnogorske sudije, tužioce i advokate u vezi sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima organizovan je od strane Savjeta Evrope, AIRE (Advice on Individual Rights in Europe) Centra iz Londona, Centra za obuku sudija Republike Crne Gore i CEDEM-a. Na seminaru se govorilo o obavezama koje je država preuzela u vezi se pravom na život i zabranom mučenja a koji su garantovani Evropskom konvencijom o ljudskim pravima. Projekat je podržan od Ministarstva inostranih poslova Velike Britanije, Vestminsterske fondacije za demokratiju i Savjeta Evrope.

Seminar:

Trening mladih kadrova u pravosuđu – seminar o ljudskim pravima i slobodama

22 – 24. jun 2006, Žabljak

Ovaj seminar je prvenstveno namijenjen mladim ljudima koji su zaposleni u sudovima, advokaturi i tužilaštvu. Istaknuti crnogorski pravници, sudije Vrhovnog suda, J. Badnjar, M. Radović i P. Stojanović, predsjednik Osnovnog suda u Podgorici, Z. Pažin kao i advokat N. Martinović i koordinator Centra za ljudska prava, S. Bjeković upoznali su svoje mlade kolege sa značajem i načinima implementacije međunarodnih standarda o ljudskim pravima i slobodama. Seminar je realizovan pod pokroviteljstvom Balkan Trust for Democracy.

CEDEM

Odjeljenje za empirijska istraživanja

Istraživanje javnog mnjenja Crne Gore Jun 2006

Istraživanje je sprovedeno na stratifikovanom dvostrukom uzorku sa slučajnim izborom ispitanika u finalnim jedinicam. Ukupno su anketirana 983 ispitanika iz 9 crnogorskih opština (Pljevlja, Berane, Bijelo Polje, Podgorica, Nikšić, Cetinje, Herceg Novi, Bar i Ulcinj). Anketiranje je obavljeno u intervalu od 24. do 26. juna 2006. Projekat Javno mnjenje Crne Gore podržan je od fondacije Institut za otvoreno društvo, predstavništvo Crna Gora (OSIM).

Osnovne karakteristike uzorka

Starosna struktura ispitanika	%
Od 18 do 34 godine	36.4
Od 35 do 54 godine	39.8
Preko 55 godina	22.7
Bez odgovora	1.1

Nacionalnost ispitanika	%
Crnogorci	45.2
Srbi	37.2
Bošnjaci	3.4
Albanci	4.4
Muslimani	8.2
Hrvati	0.9
Ostali	0.6

Povjerenje u institucije

Institucija	Koeficijent povjerenja
Srpska pravoslavna crkva	3.39
Predsjednik Crne Gore	3.06
Vlada Crne Gore	2.94
Policija Crne Gore	2.87
Skupština Crne Gore	2.84
Sudstvo Crne Gore	2.72
Crnogorska pravoslavna crkva	2.51
Političke partije u Crnoj Gori	2.36

Zadovoljstvo radom Vlade Republike Crne Gore

Modaliteti odgovora	%
Veoma nezadovoljan	23.5
Uglavnom nezadovoljan	20.1
Ni zadovoljan ni nezadovoljan	22.0
Uglavnom zadovoljan	23.7
Veoma zadovoljan	10.7

Povjerenje u političare i javne ličnosti

Političar / rang prema srednjoj ocjeni od 1 do 5	Srednja ocjena
1. Milo ĐUKANOVIĆ	3.18
2. Filip VUJANOVIĆ	2.96
3. AMFILOHIJE Radović	2.83
4. Nebojša MEDOJEVIĆ	2.79
5. Ranko KRIVOKAPIĆ	2.53
6. Miodrag ŽIVKOVIĆ	2.30
7. Andrija MANDIĆ	2.29
8. Krsto PAVIĆEVIĆ	2.10
9. Predrag POPOVIĆ	2.09
10. Predrag BULATOVIĆ	2.05
11. Ranko KADIĆ	2.05
12. Zoran ŽIŽIĆ	2.04
13. Ferhat DINOŠA	1.96
14. Mehmet BARDHI	1.78

Povjerenje u političare i javne ličnosti
- trendovi na nivou ukupne skupine ispitanika -

Rang političara / javne ličnosti	Januar 2005.	Maj 2005.	Septem-bar 2005.	Decem-bar 2005.	April 2006.	Jun 2006.
Milo ĐUKANOVIĆ	2.63	2.67	2.72	2.79	3.21	3.18
Filip VUJANOVIĆ	2.54	2.54	2.57	2.67	-	2.96
AMFILOHIJE Radović	2.78	2.61	2.67	2.57	-	2.83
Nebojša MEDOJEVIĆ	2.86	2.95	2.99	3.07	2.97	2.79

* Ocjene četvero najbolje ocijenjenih političara/javnih ličnosti u junskom istraživanju

Izborna preferencija - pojedinačne partije (trend)

	Jan 05	Maj 05	Sep 05	Dec05	Jun 06
DPS	25.5	25.5	26.2	27.3	38.5
SNP	7.9	7.7	7.3	6.0	8.2
SNS	3.7	7.3	8.4	6.4	9.1
SDP	5.3	4.1	3.5	3.8	4.2
SRS/V. Šešelj	3.7	2.8	4.4	3.1	-
NS	2.3	2.5	1.3	0.8	0.8
NSS	1.2	0.8	0.5	1.2	-
DUA	1.8	1.3	1.4	0.8	-
DSCG	0.3	0.5	0.5	1.1	-
GP	0.6	0.9	1.3	0.3	-
LPCG	0.8	1.5	2.1	2.2	3.4
GZP	7.8	11.3	9.1	13.2	14.2
DSS	1.0	1.6	0.3	0.2	-
Neka druga	-	-	-	2.6	12.2
Neopredijeljeni	-	-	-	19.6	10.2
Apstinenti	-	-	-	20.3	-

Povjerenje u institucije (trend)

	Jan 05	Maj 05	Sep 05	Dec 05	Jun 06
SPC	3.28	3.45	3.27	3.19	3.39
Predsjednik CG	2.56	2.63	2.61	2.63	3.06
Vlada CG	2.42	2.53	2.50	2.53	2.94
Policija CG	2.45	2.52	2.51	2.52	2.87
CPC	2.24	2.33	2.28	2.26	2.51
Sudstvo CG	2.36	2.46	2.48	2.41	2.72
Skupština CG	2.38	2.48	2.43	2.41	2.84
Političke partije u CG		2.07	1.99	2.02	2.36

Oslonci Crne Gore u spoljnoj politici

	Nimalo	Malo	U velikoj mjeri	U potpunosti	Ne može da procijeni
EU	11.0	13.6	32.2	32.5	10.7
SAD	27.0	21.8	23.9	15.8	11.4
RUSIJA	22.4	30.0	22.0	12.9	12.7
SRBIJA	23.6	19.9	15.2	29.2	12.1

Napomena: 15.3% ispitanika smatra da Crna Gora u spoljnoj politici ne treba da se oslanja ni na koga posebno

Stavovi povodom referenduma

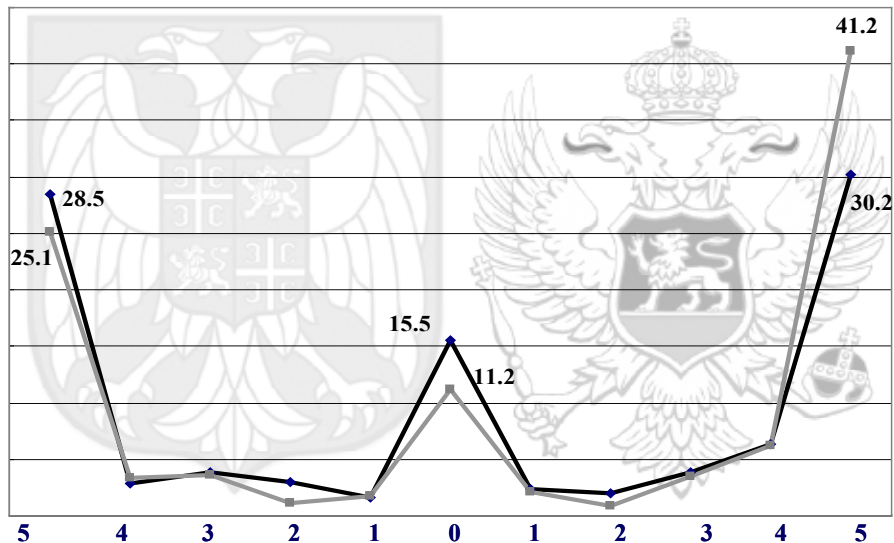
- stavovi ukupne skupine ispitanika iskazani preko koeficijenta (K) - mjeri se od 1 do 5 -

Rang / Stav	K
Sada kada je pitanje referenduma skinuto sa dnevnog reda, svi treba da se okrenemo važnijim ekonomskim pitanjima	4.63
Nakon referenduma, bez obzira ko je "pobjednik" a ko "poraženi" svi u Crnoj Gori treba da se ujedini i da izgrađujemo bolju budućnost	4.45
Referendum je jasno pokazao volju građana i nema razloga da se o tom pitanju više razgovara	3.43
Veoma sam srećan što je Crna Gora ponovo postala nezavisna država	3.40
Pitanje crnogorske državnosti nije naročito važno, i Srbija i Crna Gora će se prije ili kasnije naći zajedno u EU	3.11
Nakon referenduma u Crnoj Gori se ništa značajno neće promijeniti jer će veliki broj građana i dalje da teži zajednici sa Srbijom	3.10
Za mene je pitanje crnogorske državnosti uvijek bilo nametnuto i ne naročito važno pitanje iza koga su se skrivale i vlast i opozicija	2.85
Jednostavno ne mogu da prihvatim da Srbija i Crna Gora više nijesu u zajedničkoj državi	2.70
Referendum nije bio regularan i njegove rezultate ne treba priznati	2.46
Crnogorska samostalnost je privremeno ostvarena i Crna Gora će se ujediniti sa Srbijom nakon smjene vlasti u Crnoj Gori	2.42

Čvrstina stava povodom "referenduma" – komparacija uoči i nakon 21. maja –

April 2006

Jun 2006

Odnos prema rezultatima referenduma

Odnos prema rezultatima referenduma	%
Pobjeda Bloka za nezavisnost je van svake sumnje	47.4
Referendum ne odražava volju građana, ali rezultate treba prihvatiti	15.5
Rezultat je ostvaren prevarama i ne treba ga prihvatiti	27.8
Ne zna, ne može da ocijeni	9.3

Članstvo u EU (trend)

	Jan 05	Maj 05	Sep 05	Dec 05	Jun 06
Da	78.9	80.1	77.0	81.2	81.5
Ne	6.1	5.6	6.4	4.8	5.5
Ne zna	15.0	14.3	16.6	14.0	13.0

Saradnja sa Tribunalom u Hagu (trend)

	Jan 05	Maj 05	Sep 05	Dec 05	Jun 06
Da	44.8	44.9	47.4	49.7	54.8
Ne	38.3	39.3	33.1	31.0	28.4
Ne zna	16.9	15.8	19.5	19.3	16.8

Izjašnjavanje na "referendumu"

Ukoliko bi sledeće nedelje bio održan referendum o državnom statusu Crne Gore, Vi bi u tom slučaju glasali...

	%
ZA samostalnost Crne Gore	50.4
PROTIV samostalnosti Crne Gore	28.1
Ne bih izašao na referendum	12.2
Ne znam, nemam određeno mišljenje o tome	9.3

Članstvo u NATO (trend)

	Jan 05	Maj 05	Sep 05	Dec 05	Jun 06
Da	34.9	35.7	33.3	37.8	44.2
Ne	37.9	35.0	34.6	35.0	27.3
Ne zna	27.2	29.3	32.1	27.2	28.5

Međunarodne konferencije na kojima su učestvovali predstavnici CEDEM-a

Srđan Darmanović

8. maj 2006, Vašington, SAD

Profesor dr Srđan Darmanović je na poziv Centra za strateške i međunarodne studije održao predavanje / okrugli sto na temu *Crna Gora na raskršću - u susret referendumu o državnom statusu*. Nakon predavanja uslijedila je diskusija u kojoj su učestvovali predstavnici diplomatskog kora, državne administracije, Kongresa SAD-a, nevladinih organizacija koje se bave Zapadnim Balkanom i novinari.

Nenad Koprivica

30. maj 2006, Beograd

Regionalna konferencija na temu *Dozvola privremenog boravka i pomoć žrtvama trgovine ljudima* u organizaciji IOM-a, Međunarodne organizacije za migracije.

Nenad Koprivica

3 – 6, jun, 2006, Dubrovnik, Hrvatska

Sastanak Upravnog odbora Balkanske mreže za ljudska prava.

Nenad Koprivica

25 – 28. jun 2006, Kopenhagen, Danska

Mr Nenad Koprivica, kao predstavnik Balkanske mreže za ljudska prava, učestvovao je na radionici o edukaciji o ljudskim pravima i na sastanku sa predstavnicima turske Mreže za ljudska prava koje je organizovao Danski institut za ljudska prava.

Posjetili su nas ...

- **Snježana Ivandić i Aida Vezić** – Sekretarijat Balkanske mreže za ljudska prava, Sarajevo
  - **Fabrice de Kerchove** – Fondacija King Baudouin, Brisel
  - **Ivana Howard** – National Endowment for Democracy (NED), Washington D.C.
- Delegacija Švedskog helsinškog komiteta predvođena **Annom Jonsson**, članom Upravnog odbora i **Mariom Manson**, programskim direktorom za pitanja Zapadnog Balkana
- **Roger Petersen** - profesor, Massachusetts Institute of Technology
  - **Finn Jorgensen** - novinar, The Danish Agency
  - **Ole Nyeng** - novinar, Weekendavisen, Kopenhagen
  - **Jean - Michel Demetz** - novinar, L' EXPRESS, Francuska
  - **Marina Mielczarek** – novinarka, Radio France Internationale